

Yapı denetim sistemi her kanun çıkışında ileriye gideceğine devamlı geriye gitmiştir. Ülkemizde hiç bir kanun akşam çıkıp sabah yürürlüğe girmemiştir. Ancak Türkiye herkesin de bildiği gibi deprem ülkesi. Depremden ziyade heyelan, su baskınları gibi doğal afetlerle de karşı karşıya kalındığı ve bunların önemsizmediği bir ülke aynı zamanda. Jeoloji mühendisliği masa başında kontrolle yapılacak bir meslek değil, arazide yapılmalı. Bunun için daha ilk etapta bir inşaat yapılacağı zaman, yapı sahibi yapı denetçisiyle anlaştığı anda inşaat başlamadan jeoloji mühendisiyle de anlaşması gerekir. Daha inşaat başlamadan zemin etütleri iyice yapılması gerekir. Jeoloji mühendisliği masa başında değildir.

Bir mimari proje geliyor, bir betonarme, bir elektrik geliyor denetleniyor. Denetlendiği zaman müellife güvenmiyorsunuz da denetliyorsunuz hayır, gözünden kaçmış olabilir. Jeoloji mühendisinin zemin etüdü geliyor ama denetlenmiyor. Bu; ne Belediyede ne de yapı denetimlerinde denetleniyor. Ne kadar lüks binalar yaparsanız yapın zemin uygun değilse, zemine uygun bina yapmadığınız sürece güvenli bir bina yapmış olmuyorsunuz. Bunun için yapı denetimlerde Jeoloji Mühendisleri istihdam edilmelidir.

Yasa ve uygulamadaki temel aksaklıklar;

1- Yapı denetim kuruluşlarının uygulamada mal sahibi yerine müteahhitler tarafından belirlenmesi ile yapı denetim hizmet bedelinde yüksek indirimler yapılması dolayısıyla denetleyenin değil de, denetlenenin belirleyici olduğu, denetleyenin etkisiz kaldığı bir sisteme doğru yönelmenin olması

2-Müteahhitliğin tanımı ve sorumluluklarının netleştirilmemesi, 3-Yapı ve mesleki sorumluluk sigortasının bir türlü uygulamaya geçirilmemesi,

4- Laboratuvarların kurucularında yapı alanında uzman bir meslekten olmasının aranmaması,

5- Mühendislik hizmetlerinin mesleki yeterlilik, eğitim, belgelendirme ve denetleme boyutlarını içermemesi ile "İmzacılık" yaklaşımına ortam yaratılması,

6-Şantiye şefliğinde iş sayısında sınırlama bulunmaması ve birden fazla müteahhitte anlaşılabilme hakkı vermesi uygulanabilir olmaktan uzak, mühendis ve mimarların imzalarıyla geçirilen bir uygulamaya dönüştürülmesi ile denetim mühendislerinin şantiyede hala sadece usta ve kalfalarla muhatap olması,

7-Denetim mühendislerinin ücret ve özlük haklarında ciddi sorunlar yaşanması

8-Denetim faaliyetinin evrak getir- götür, ruhsat ve hak ediş kırtasiyeciliği olarak anlaşılması

9-Kapatılan firmalar nedeniyle hiçbir suçu olmayan diğer mal sahiplerinin cezalandırılması.

10-Mal sahibi veya müteahhitlerin proje aşamasına yeterince zaman ayırmaması nedeniyle imalatla birlikte tadilat ihtiyacının oluşması, proje tadilatlarının ruhsata bağlanıncaya kadar geçen sürede imalatın durdurulmaması

Yapı denetiminde meslek odalarının sürece daha etkin katılımını sağlayacak yeni bir planlama, tasarım, üretim ve denetim süreci modeline ihtiyaç vardır. 4708 Sayılı Yapı Denetim Yasası ile 3194 Sayılı İmar Yasası ve bağlı ikincil mevzuatın bu model esas alınarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Ticari yanı ağır basan zoraki çok elemanlı, hantal yapılı, mali açıdan çok kâlfetli yapı denetim şirketi modeli yerine; uzmanlık ve ahlaki niteliklere sahip yapı denetçilerinin etkinliğine dayalı bir Yapı Denetim Uygulaması modeli geliştirilmelidir.

Yapı denetimi kamusal bir hizmet olup piyasanın ticari ilişki ve ilişkilerine göre şekillenmemelidir. İnsan hayatını doğrudan etkileyen bir sistemde teknik gereklerin yerine getirilmemesi halinde, ucuz maliyetin hiçbir önemi yoktur. Mal sahibi ile Yapı denetim kuruluşu arasındaki parasal ilişki bakanlıkça yapılacak e-dağıtım ile çözümlenmelidir.

Yapı denetim sisteminde yaşanan birçok sorunun temelinde denetim mühendis ve mimarlarının belgelendirilmesinde uygulanan yöntem yanlışlığı yatmaktadır. 5 yılını doldurmuş tüm mühendis ve mimarlara herhangi bir bilgi ve deneyim sahibi olup olmadığı sınanmadan Denetçi Belgesi verilmektedir. Bu durum gerek proje, gerekse uygulama denetiminin gerçek anlamda yapılma şartını ortadan kaldırmaktadır.

Yapı Denetiminin anahtarı "**Mesleki Denetim**", onun olmazsa olmaz koşulu da TMMOB'ye bağlı meslek odalarının yürüttüğü "**Yeterlilik ve**

Belgelendirme" faaliyetleridir.

Bu nedenle yapı denetimi ile ilgili **kamusal yapılanmalarda TMMOB'ye bağlı ilgili Odaların** görev, yetki ve sorumlulukları tanımlanarak temsilileri sağlanmalıdır.

Denetçi Belgelerinin verilmesi ve takibi TMMOB'ye bağlı Odalar tarafından yapılmalı, yapı denetimi mekanizmasında yer alan **meslektaşların özlük haklarının tespiti, sicillerinin tutulması ve meslek içi eğitimler** TMMOB'ye bağlı ilgili Odalarca yapılmalıdır. Müteahhit tanımı ve sorumlulukları üzerindeki belirsizlik varlığını korumaktadır. Yapı müteahhitleri müteahhitlik hizmetinden dolayı gelir elde eden kurumsal yapılar olmaktan ziyade, o yapının rantını elde etmek üzere şekillenmiş geçici organizasyonlar niteliğindedir. Dolayısıyla teknik kurumsallaşması ve kadrolaşması mümkün olamamaktadır. Yapı üretimi düzeninin asli öğelerinden olan **müteahhitliğin tanımı** netleştirilmeli yapı ile ilgili uzmanlığı olmayan meslek sahiplerinin yapım işini üstlenmesi engellenmelidir, sicilleri bakanlıkça tutulmalıdır.(2012)

Yapı denetim uygulamasını sağlam bir zemine oturtacak, tüketici ve teknik elemanların güvencesi **Yapı, Mali Sorumluluk ve Mesleki Sorumluluk Sigortası** sistemine bir an önce geçilmelidir. Laboratuvarların çalışmaları denetlenmemektedir. Kamu kuruluşlarına ait laboratuvarların hizmet vermesinin engellenmesi, az sayıdaki laboratuvarın kalitelerinin artmasını sağlamamış, tam tersi bir etki yaratmıştır. Yapı üretimi ve denetiminin asli öğelerinden olan laboratuvar kuruluşu yapı ile ilgili uzmanlığı olmayan meslek sahiplerine kapatılmalıdır.

Kamu yapıları sisteme dahil edilmelidir.

5 Şubat yönetmeliği, 7 Mayıs 2010 ve 12 Haziran 2010 Genelgeleri ile teknik öğretmen ve tekniker meslek gruplarına yetki verilmesi, 30.000 m2 sınırına kadar denetlenen iş sayısında sınırlama bulunmaması ve birden fazla müteahhitte anlaşılabilme hakkı verilmesi **şantiye şefliğini** imzacılık boyutuna taşımıştır.

İnşaatlarda çalışanlar mesleki alanla beraber iş güvenliği ve işçi sağlığı konusunda eğitime tabii tutulmalı sertifikaları olmaları sağlanmalıdır. Yapı denetim şirket çalışanlarından minha edilen m2'lerin şirket m2 sinden (360.000) düşülmemesi gerekmektedir.

Şirket kapama cezasından önce uyarı,para,belirli süre iş alamama gibi cezaların verilmesi,mal sahiplerinin mağduriyetini önlemek için sorunsuz diğer işlerin bitirilmesine fırsat verilmelidir.

Yapı güvenliğinin önemi ile ilgili toplumsal bilinç oluşturulmalıdır. Bu kadar karmaşık kendi içinde ilişkiler taşıyan imar mevzuatının bütün olumsuzlukları yapı denetim kuruluşlarının omuzlarına yüklenemez Yapı denetim kuruluşları bu yükü tek başlarına kaldıramazlar.

Sonuç;

4708 sayılı yasanın ve çıkarılan yönetmeliklerin yapıda yapılması gereken güvenli ve sağlıklı kontrolün sağlayamadığı, ve devamlı yönetmelik ve 4708 sayılı kanun maddelerinde değişiklik yapılması da, TMMOB'nde şu anda teklif edilen değişiklik teklifinde ve 648 sayılı KHK ile uyum yarasının ilgili kurum ve kuruluşlar, bütün meslek odaları ve üniversitelerin görüşleri alınmadan hazırlanan yasa ve yönetmelikler devamlı kadük kalmaktadır. Bunun için kurum ve kuruluşları, ilgili meslek odaları, üniversiteler kanun ve yönetmelik tasarılarının hazırlanmasında görev alarak, yapı denetimde denetimin değişmez ögesi olan mühendislerin ve mimarların ön plana çıkararak yapı denetimi ve denetçilerin ilgili yapı denetim şirketleri ile yapı sahibi ve yapı denetim şirketi ile parasal pazarlığı ortadan kaldıracak bir sistemin oluşturulması. Yapı denetim şirketlerinde Harita ve Jeoloji mühendislerinin bulundurulması, İl yapı denetim Komisyonlarında ilgili kurumlarla birlikte ilgili meslek odalarından üyelerin alınması gerekmektedir. Tüm duyarlı kamuoyunun kanunun haklarını ve çıkarlarını savunan TMMOB'nin irade gücü ile Denetçi ve kontrol Elemanı Mimar ve mühendislerin gücünün bir araya getirerek **Kamu adına denetim yapılması mücadelesini hep birlikte sürdürmeye çağırılmaktadır.**

Yapı Denetim Çalıştayına katkı koyan emeği geçen ve katılanlara teşekkür ederiz.

Kamuoyuna saygılarımızla duyurulur. 9 Eylül 2011

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Bursa Şubesi
TMMOB Makine Mühendisleri Odası Bursa Şubesi
TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Bursa Şubesi
TMMOB Harita Mühendisleri Odası
TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası
TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi